

Buletin INFORMATIV

Anul XX • nr. 9 (232) • Septembrie • 2011

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

Buletin INFORMATIV

Anul XX • nr. 9 (232) • Septembrie • 2011

**MINISTERUL CULTURII
ȘI PATRIMONIULUI NAȚIONAL**

**CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA
ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE**

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

www.traditionalnet.ro

e-mail: contact@centrul-cultura-traditionala.ro

Director: Ciprian OGRĂZEANU

Redactor coordonator: **Oana Gabriela PETRICĂ - director adjunct**

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • **Dănuț DUMITRAȘCU**

Elena GAVRILUȚIU • **Mirela MIHĂILĂ**

Producție și difuzare: **Mariana COMAN**

Coperta I - **Doina Marița HLINKA (Reșița, Caraș-Severin) -
Mustăria** (detaliu)

Coperta IV - **Doina MOLDOVEANU (Galați) - Zi de toamnă**

Fotografii de Rodica Dinache

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: **Anca Cristina VERGULESCU**

Maria GOȘOIU (Constanța) - La cules de vie

Fotografie de Rodica Dinache

Mulumim tuturor colaboratorilor
și așteptăm în continuare informații și articole de specialitate
pentru *Buletinul Informativ*.

Cuprins:

Proiecte culturale internaționale

<i>Iordania 2011 - file de turneu</i>	2
(Oana Gabriela PETRICĂ)	
<i>Tradiții românești la Saint Pierre Les Elbeuf</i>	8
(Prof. Adrian ARDELEANU)	

In Memoriam

<i>Al. I. Amzulescu</i>	10
(Prof. univ. dr. Nicolae Constantinescu)	

Cercetare aplicată

Procesiunile de la Moisei - valori ale patrimoniului imaterial național	13
(Dr. Iuliana BĂNCESCU)	
<i>Adormirea Maicii Domnului la Mânăstirea Moisei</i>	23
(Anamaria STĂNESCU)	

Agenda septembrie 201129

Ecouri

<i>Acasă la Suhulet</i>	45
(Prof. Adrian ARDELEANU)	
<i>Hencleș pe Valea Hârtibaciului</i>	47
(Gabriela NEGRU)	
<i>O expoziție în care se oglindește marea</i>	49
(Ioana Mădălina MUNTEANU)	

Confesiuni

<i>Artistele naive Nermin Hogeș și Maria Goșoiu</i>	51
(Ioana Mădălina MUNTEANU)	

Proiecte culturale internaționale

Iordania 2011 - file de turneu

Promovarea folclorului contemporan ca bun cultural al patrimoniului național reprezintă una dintre modalitățile prin care se poate asigura protejarea fondului tradițional și, totodată, recunoașterea valorilor sale identitare atât în țară, cât și în străinătate. În acest context, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a inițiat, în anul 2003, programul cultural de promovare a culturii tradiționale la nivel internațional - „Meet Romania by Folk Art”.

Sub acest generic, în iulie 2011, la propunerea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, instituția noastră, în parteneriat cu Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani și cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, a onorat invitația Ambasadei României la Amman de a realiza turneul unui grup folcloric românesc în Iordania.

Proiectul, pregătit de către Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, s-a finalizat prin deplasarea în Iordania, între 24-30 iulie, a Grupului folcloric „Cordăreanca” și a Fanfarei „Stejarul”.

Proiectul, inițiat și dezvoltat de către Ambasada României la Amman, prin grija domnului ambasador Radu Onofrei, a fost integrat

Alteța Sa Regală Prințesa Rahma Bint Al-Hassan, excelența sa domnul Ambasador Radu Onofrei și Ansamblul Folcloric „Cordăreanca” - Amman, Iordania, 25 iulie 2011

Programului cultural bilateral româno-iordanian 2009-2012 și a avut susținerea oficială a Ministerului Culturii și cea a Ministerului Turismului din Iordania.

Programul turneului a permis delegației române și contactul cu realitățile sociale și culturale ale țării gazdă. Am beneficiat, pe tot parcursul șederii noastre în Iordania, de suportul constant al domnului Eduard Robert Preda - secretar I (Ambasada României la Amman) și de cel al reprezentantului oficialităților iordaniene, Hazem Asbu Ewaidar, în calitatea sa de membru în Comitetul de organizare al *Festivalului Internațional de Cultură și Arte* de la Jerash.

Pentru efortul de a ne oferi un turneu perfect, mulțumim excelenței sale domnului ambasador Radu Onofrei, domnului Eduard Robert Preda și echipei Ambasadei României la Amman. Totodată, aducem mulțumiri organizatorilor iordanieni pentru grija deosebită și ospitalitatea de care ne-am bucurat.

Pe parcursul a șapte zile, turneul a inclus cinci spectacole la Amman, Zarka, Jerash și Maan - *Capitala Culturală a Regatului Hașemit al Iordaniei* în anul 2011.

Programul artistic a fost susținut de Grupul folcloric „Cordăreanca” din comuna Cordăreni și de către Fanfara „Stejarul” din Botoșani,

formații coordonate de Mihai Fediuc - maestru coregraf și de către prof. Ioan Enciu - dirijor, specialiști ai Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, instituție condusă de prof. Ion Ilie.

Repertoriul pregătit pentru acest turneu a cuprins jocuri tradiționale și piese muzicale din Țara de Sus și zona Cordăreni, dar și muzică de fanfară din repertoriul tradițional moldovenesc.

Spectacolele au avut desfășurări diferite. Astfel, la Amman, la Centrul Cultural AL-Hussein, spectacolul a fost prilejuit de încheierea misiunii diplomatice în Iordania a excelenței sale domnului ambasador Radu Onofrei. Evenimentul a fost onorat de participarea Altetei Sale Regale Prințesa Rahma Bint Al-Hassan, care a reprezentat Familia Regală a Iordaniei, de miniștri ai guvernului iordanian - între care ministrul culturii, domnul Jereis Samawi, ministrul mediului, dr. Taher Shakhshir -, de ambasadori și diplomați acreditați la Amman. Au participat, de asemenea, reprezentanți ai Forumului Cultural Româno-Iordanian, ai Asociației Româncelor din Iordania pentru Dezvoltare Socială, membri ai Clubului Absolvenților Iordaniei de Studii Superioare (în România), ai Asociației Medicilor Iordanieni (absolvenți în România), un numeros public. În deschiderea evenimentului, după intonarea imnurilor României, Iordaniei și UE, dl. Ambasador, un bun vorbitor al limbii arabe, a relevat importanța parteneriatului cultural și civic dintre cele două țări, inclusiv sub aspectul înțelegerii între Europa și lumea arabă, al promovării dialogului intercultural și religios. Discursul a subliniat și locul central pe care relațiile culturale și civice româno-iordaniene le acordă acestor valori, precum și noile instrumente instituționale promovate în misiunea de la Amman, mai ales după aderarea României la UE.

Într-o sală elegantă, cu o foarte bună acustică și care a oferit condiții tehnice moderne, programul, cu o durată de o oră și 30 de minute, a cuprins dansuri populare din Moldova, un moment inedit - jocul „Căiuților”, folclor muzical cu grupurile vocale femeiești și bărbătești, precum și piese muzicale interpretate de fanfară și soliști instrumentiști.

Publicul a fost impresionat de faptul că și momentele vocale au fost prezentate tot de dansatorii Grupului „Cordăreanca”, respectiv Lăcrămioara și Ioan Acioabăniței, Eugenia și Aurel Alexa, Mirela și Cristian Dumitraș, Niculina Macovei, Angela și Florin Serafincianu, Cătălin Serafincianu.

Apreciată a fost și prestația Fanfarei „Stejarul” - dirijor Ioan Enciu, instrumentiști: Marius Daniel Anton, Vasile Bradu, Vlad Leahu, Lucian Marian Panțăru, Marius Ciprian Panțăru, Ionel Petrișoru.

Momentele soliștilor instrumentiști au sporit valoarea artistică, prin piesele interpretate de Lucian (18 ani) și Ciprian (16 ani) Panțăru la clarinet respectiv, trompetă, de Vlad Leahu (15 ani) la trombon și de mezinul Marius Daniel Anton (13 ani), un veritabil muzician, care, pe lângă clarinet, a evoluat cu virtuozitate la fluiet, tilincă, caval, fluiet îngemănate și ocarină. Toți patru sunt elevi ai Liceului de Muzică din Botoșani, educați și îndrumați de dirijorul fanfarei, el însuși instrumentist, prof. Ioan Enciu.

Oficialitățile prezente și publicul au aplaudat îndelung evoluția artiștilor.

La final, în semn de înaltă apreciere, ASR Prințesa Rahma Bint Al-Hassan și domnul Ambasador au urcat pe scenă pentru a-i felicita pe dansatorii și instrumentiștii români.

După spectacol, delegația noastră s-a întreținut cu domnul Ambasador și cu reprezentanții Forumului Cultural Româno-Iordanian - un grup de tineri și familii mixte româno-iordaniene, care au așteptat cu nerăbdare spectacolul de folclor românesc. Entuziasmul le-a fost răsplătit pe măsură, cu atât mai mult cu cât majoritatea dintre ei absolviseră studiile în România, cei mai mulți la Centrul Universitar

lași, sau aveau rude în Moldova. Cu acest prilej, delegația română a difuzat materiale promoționale - cărți, reviste, DVD-uri, iar prin reprezentantul CNCPCT, Oana Petrică, și prin directorul CJCPCT Botoșani, prof. Ion Ilie, s-au stabilit contacte cu Forumul în vederea dezvoltării unor proiecte culturale, urmând a se purta o corespondență după terminarea postului musulman din acest an.

Un alt program, de 45 de minute, a fost prezentat la Maan, oraș care în 2011 este *Capitala Culturală a Iordaniei*, în Campusul Universității Kheir AL-Din al-Maani/Hussein Bin Talal, cea mai mare instituție de învățământ superior din sudul Iordaniei. Delegația noastră a avut o întrevedere cu rectorul, prilej cu care ne-a fost oferită placheta oficială a universității.

La spectacol au fost prezenți, pe lângă rector și cadre didactice universitare, oficialități ale Guvernoratului (n.n. - formă de organizare administrativă), între care și directorul Direcției Culturale Maan, precum și Grupul Folcloric Maan. Spectacolul a fost înregistrat de către Televiziunea Națională Iordaniană, care a prezentat în aceeași seară un reportaj, în spațiul principalului jurnal de seară.

Publicul, în majoritate tineri, și-a manifestat bucuria întâlnirii cu artiștii noștri, apreciind cu mult entuziasm muzica și jocul popular românesc.

La Maan au fost stabilite și datele inițierii unui proiect de schimb cultural între CJCPCT Botoșani și Grupul Folcloric Maan, după data de 1 septembrie aceștia urmând a perfecta un posibil turneu al grupului, ca invitat special la Festivalul de Obiceiuri și Tradiții de la Botoșani.

Regatul Hașmit al Iordaniei, o țară cu o largă deschidere spre educație și cultură, derulează importante proiecte de mare anvergură. Delegația noastră a avut șansa de a evolua, în două seri consecutive, în Festivalul Internațional de Cultură și Arte de la Jerash – unul din orașele lumii în care se păstrează foarte bine vestigiile unui castru roman.

În perimetrul acestui sit s-a organizat, după câțiva ani de întrerupere, ediția din acest an a tradiționalului festival care se desfășoară, de obicei, în luna iulie, pe parcursul a 25 de zile. De remarcat că la această ediție, din Europa, a participat doar România.

Festivalul este o desfășurare impresionantă de forțe. În fiecare seară au loc în Amfiteatrul Roman spectacole de teatru, dans,

muzică, prezentate de trupe și formații profesioniste consacrate. În locul pe care românii îl numeau *circus*, astăzi, pe o scena amenajată, evoluează ansambluri, formații, trupe tradiționale și de folclor. Dacă la spectacolele din Amfiteatrul s-a intrat, la această ediție, pe bază de bilete, în restul spațiului intrarea publicului a fost liberă.

Deși ansamblul nostru a evoluat în fiecare seară în prima parte a spectacolelor (datorită distanței de mai bine de o oră dintre Jerash și Amman, unde eram cazați), situl era deosebit de animat.

Domnul ambasador Radu Onofrei și soția excelenței sale ne-au onorat și de această dată prin prezența la spectacole.

Artiștii noștri au fost răsplățiți cu aplauze atât din partea numeroșilor români care trăiesc în Iordania, cât și din partea unui public venit din multe țări ale lumii. Cu toții ne-au înconjurat cu multă amabilitate. Tineri, copii, adulți, s-au fotografiat cu ai noștri, iar cei mai îndrăzneți au probat pălăriile, căciulile și bundițele moldovenești.

Ultimul spectacol al turneului, cu doar câteva ore înainte de plecarea spre aeroport, a fost o altă experiență. Excelența sa domnul Ambasador a inclus în program și Zarka, o suburbie a Ammanului, în care există cea mai mare comunitate de români din Iordania.

Spectacolul de la Centrul Cultural Regele Abdullah II a încântat publicul prezent, atât români și familii mixte, cât și iordanieni, locuitori din Zarka și împrejurimi.

La finalul spectacolului, delegația noastră a fost oaspetele comunității românești, cu care s-a întreținut cordial.

Onorați de prezența domnului Ambasador, am constatat, încă o dată, cât de stimat este diplomatul român de către comunitatea românească din Iordania.

Delegația română a apreciat în mod deosebit organizarea turneului iordanian și adresează mulțumiri Ministerului Culturii din Iordania, sub al cărui patronaj a avut loc întreaga manifestare, precum și Ambasadei României, excelenței sale domnului ambasador Radu Onofrei și echipei de la Amman.

Totodată, aducem mulțumirile noastre Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, Direcției Relații Internaționale și Interculturalitate, pentru suportul logistic pe care ni l-a oferit în organizarea turneului, precum și Ambasadei Iordaniei la București, pentru facilitățile înlesnite.

Am lăsat la final aprecierile privind evoluția artiștilor, pentru că doresc să remarc că am avut bucuria să particip la acest turneu împreună cu niște oameni cu totul speciali. I-am lăudat și îi voi lăuda în continuare pentru profesionalismul - chiar dacă majoritatea sunt artiști amatori - cu care au abordat turneul.

Au reprezentat o prezență scenică perfectă, de la maniera de a purta costumele tradiționale, mereu impecabile, până la prestația artistică de valoare, adusă din lumea satului, așa cum dăinuie în Țara de Sus a Moldovei, pe scenele lumii arabe din Iordania.

Formația de dansuri „Cordăreanca” și Fanfara „Stejarul” au funcționat ca un ansamblu, într-o perfectă îmbinare a jocului și muzicii populare, orchestrată de profesioniști.

Aprecierea de care turneul s-a bucurat este încă o dovadă a importanței parteneriatului dintre instituțiile de specialitate, susținut, de data aceasta, de către Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani.

Text și foto de **Oana Gabriela PETRICĂ**
Director adjunct, CNCPCT

Tradiții românești la Saint Pierre Les Elbeuf

În cadrul schimburilor culturale statornicite între Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași și Primăria orașului Saint Pierre Les Elbeuf din Franța, în perioada 17-20 iunie 2011, un colectiv artistic condus de directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași a participat la *Sărbătoarea Orașului Saint Pierre Les Elbeuf* și la manifestările prilejuite de aniversarea a douăzeci de ani a Asociației „Normandie-Moldavie”.

Deplasarea delegației române la aceste manifestări s-a făcut în cadrul Proiectului „Tradiții românești - cultură europeană”, proiect inițiat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași.

Ansamblul de Dansuri „Doina Carpaților” în spectacol, la Sărbătoarea Orașului Saint Pierre Les Elbeuf, Franța, iunie 2011

Au prezentat spectacole folclorice Ansamblul de Dansuri „Doina Carpaților” al Casei de Cultură a Studenților din Iași, coregrafia Petre Șușu și Tariful tradițional condus de violonistul Doru Cotos. Totodată, s-au realizat expoziții-atelier de artă populară (cusături, țesături, împletituri din nuiete, ouă încondeiate, ceramică, pictură naivă). În cadrul atelierelor de creație au participat meșterii populari: Anca-Gabriela și Alexandru Toderașcu, Ștefana și Bogdan Săcăleanu, Amalia Morăraș, Cornel Sitar, alături de pictorii naivi Paula Iacob și Lucica Ciobanu.

Programul artiștilor români s-a bucurat de un deosebit succes, fiind foarte apreciat atât de locuitorii orașului Saint Pierre Les Elbeuf, cât și de membrii delegațiilor din Italia, Germania și SUA care au participat la acest eveniment.

Frumoase cuvinte de mulțumire se cuvine să adresăm domnului Patrice Desanglois, primarul orașului Saint Pierre Les Elbeuf, și doamnei Ginette Cuigniez, președintele Asociației „Normandie-Moldavie”, care, pe toată durata manifestărilor, au fost alături de delegația română. Demne de menționat sunt și aprecierile la superlativ din partea oficialităților orașului Saint Pierre Les Elbeuf la adresa delegației române, care și-au manifestat dorința de a continua acest proiect.

Text și foto de **Prof. Adrian ARDELEANU**
Director, CJCPCT Iași

In memoriam

Al. I. Amzulescu

(4 decembrie 1921 - 9 august 2011)

Cu doar câteva luni înainte de împlinirea vârstei de 90 de ani, unul dintre ultimii reprezentanți ai generației vârstnice din folcloristica românească, Alexandru I. Amzulescu, a plecat, la vremea concediilor și a vacanțelor, discret, cu delicatețea lui caracteristică, într-o ultimă și fără de întoarcere călătorie, luând drumul mai vârstnicilor sau mai tinerilor săi colegi de la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române, retrași și ei în liniștea eternității - Mihai Pop, Ovidiu Bârlea, Adrian Fochi, Romulus Vulcănescu, Andrei Bucșan, Constantin Costea, Emilia Comișel, Mariana Kahane și mulți alții. Luptându-se, cu dârzenia și înverșunarea olteanului de la Valea Stanciului - Dolj, cu o boală perfidă și necruțătoare, Domnul Amzulescu - nu am putut niciodată să-i spun altfel - găsea puterea, la sfârșitul întâlnirilor noastre din ultimii ani, să glumească trist, răspunzând urărilor mele de bine și de sănătate de la despărțire („Sănătate, să ne vedem cu bine”), cu un „citat” din zicerile „unuia de la noi”, adică un oltean de-ai lui: „mulțumesc, dar nu prea cred!”

Luciditatea, care este, de ce să nu o spunem, o grea povară, l-a însoțit toată viața, făcându-l să-i privească pe toți și pe toate cele care i-au luminat sau, dimpotrivă, i-au înnegurat existența,

„încrâncenat și vesel totodată”, cum scria într-un „epilog târziu” la una din mărturiile sale poetice: „Fusei și eu din fire un *cinic*, o gloabă neastâmpărată (Și un *bicisnic!*)”, „cinic” fiind însoțit de o notă explicativă: „Nu întâmplător cuvântul provine de la *câine* (gr.)” (iar *bicisnic*, completez eu, de asemenea subliniat în text, înseamnă „care nu-i bun de nimic; nevoiaș, slăbănog; păcătos, mișel”, din slv. *becisniku*, „fără cinste”, Cf. Șăineanu). Foarte rezervat în ceea ce privește propria viață - toate încercările, nu numai ale mele, de a-l face să se „spovedească” în fața microfonului

au eșuat; probabil că, vreodată, a regretat el însuși această atitudine retractilă, pe care și-o impunea chiar și în discuțiile strict particulare, când, în toiul evocării, se oprea, zicând, după caz, fie „să lăsăm asta”, fie „dă-i dracului și pe ăștia”. Așa se face că mici fragmente din biografia sa și mai larg, din istoria zbuciumată a folcloristicii românești din ultimii 60 de ani, vor rămâne pe veci obscure.

Din triumphiul stelar al cercetătorilor sectorului de literatură populară de la Institutul de Folclor (Institutul de Etnografie și Folclor) - Al. I. Amzulescu, Ovidiu Bârlea, Adrian Fochi -, Amzulescu s-a dovedit a fi cel mai consecvent misiunii sale, rămânând neclintit, în scaunul său de cercetător, timp de puțin peste 30 de ani, când a fost pensionat, printr-o decizie administrativă, înainte de a fi împlinit vârsta de 62 de ani, cu gradul științific de cercetător III! (aceasta era una din înnegurările sale).

Dedicat trup și suflet studierii baladei populare românești, despre care a scris tomuri fundamentale: *Balade populare românești*, vol. I-III, 1964; *Cântece bătrânești*, 1974; *Cântecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte poetice*, 1981; *Balada familială. Tipologie și corpus de texte poetice*, 1983; *Cântecul nostru bătrânesc*, 1986; *Valori de patrimoniu ale cântecului bătrânesc din Oltenia*, 2000; *Miorița și alte studii și note de folclor românesc*, 2001; *Miorița*, 2005, lui Al. I.

Amzulescu nu-i erau străine nici alte secțiuni definitorii ale literaturii orale românești, memorabile fiind studiile din vol. *Repere și popasuri în cercetarea poeziei populare*, 1989, antologia *Capodopere ale literaturii populare românești. Frunză verde, floare mândră...*, 2003, în fine, *Cântecul poporan din Muscel*, în „Colecția Națională de Folclor” (coeditor Marian Munteanu, 2010).

Alexandru I. Amzulescu a fost un apropiat al Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, vicepreședinte al Fundației Culturale Ethnos, laureat al Premiului Ethnos „pentru contribuția fundamentală la cunoașterea baladei populare în întreg spațiul românesc” (1995).

Prin dispariția lui Alexandru I. Amzulescu de pe cerul folcloristicii românești contemporane s-a mai stins o stea.

Odihnească-se în pace!

Prof. univ. dr. Nicolae CONSTANTINESCU
Fotografie din Arhiva CJCPCT

Cercetare aplicată

Procesiunile de la Moisei - valori ale patrimoniului imaterial național

Dintre elementele patrimoniului imaterial sunt excluse în prezent, pe nedrept, cele care reprezintă patrimoniul creștin deși, pe teritoriul României, creștinismul, de vechime apostolică, a creat superbe sinteze, practici și obiceiuri demne de a figura în rândul celor mai valoroase creații ale poporului român. În cadrul Proiectului *Cultura tradițională - potențial național contemporan*, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a inițiat, în această vară, o cercetare a procesiunilor la Adormirea Maicii Domnului de la Mănăstirea Moisei, lucru care a prilejuit echipei de lucru multă bucurie. S-a constatat existența unui grandios obicei creștin, al ortodocșilor din zonă, care a reușit să depășească problema secularizării culturii, a trecut peste problemele pe care le pune, în prezent, globalizarea, accentuându-și, în ultima vreme, latura spectaculară, dar rămânând totuși o rugăciune adresată Maicii Domnului de comunitățile care viețuiesc în aceste locuri.

Cum cultura populară, în general, se află într-o perioadă de decadentă, de pierdere a unei însemnate părți a patrimoniului, putem spune că, în folclorul religios, situația stă altfel. În anii de după

Revoluție, odată cu libertatea dată creștinismului, folclorul religios a cunoscut o înflorire, materializată prin extinderea subcategoriilor existente și dobândirea altora noi. Cu cât cunoașterea credinței creștine de către oameni se extinde, cu atât mai mult se îmbogățește și folclorul religios.

La începutul secolului al XX-lea se putea vorbi în domeniul pricesnelor despre creații ale diecilor și preoților de la țară, care îmbinau tradiția cu creștinismul. Aceste texte aveau, în primul rând, rol catehetic, expunând învățăturile creștine pe înțelesul poporului. Simple, clare, picturale putem spune, ele detaliau sau completau informațiile biblice, devenind, alături de pictura bisericească, o Biblie populară.

În comunitatea de astăzi, fenomenul este nu doar mai amplu, ci și polivalent. Complexitatea și-a dobândit-o de la mulțimea și varietatea surselor de informare de care oamenii dispun, de la coexistența și interferența cultelor religioase și, nu în ultimul rând, de la viața și trăirea creștină vie a oamenilor.

Pe lângă rolul catehetic, aceste texte și obiceiuri au astăzi o însemnătate mult mai complexă. Prima ar fi de menționat latura lor misionară. Ele se încadrează în misiunea laicului în Biserica Ortodoxă, sprijinind misiunea preoților, răspândirea și cunoașterea credinței, moralei, actelor de cult, sărbătorilor etc. Au și o importantă valoare apologetică și de mărturisire a ortodoxiei în contextul multietnic și pluriconfesional în care există aceste comunități ortodoxe în Maramureș, îndemnând la trezvie și la luptă pentru păstrarea adevăratei învățături creștine, a vieții creștine vii, în Biserică.

Data fiind pregătirea teologică a celor care creează aceste texte, multe dintre ele au valoare dogmatică, ilustrând dogma creștină fără abateri de la adevăr. O altă latură pentru care militează procesiunile, prin pricesnele care se cântă cu acest prilej, este cea morală. Este vorba nu numai despre propovăduirea unei vieți curate din punct de vedere moral, despre critica viciilor și păcatelor, ci și despre atingerea idealului moral al sfințeniei, de expunere a unor modele vii, a vieților sfinților, demne de urmat de întreaga comunitate.

În fine, ele au rolul de a reprezenta tradiția zonei, raportând-o din punct de vedere etnic și confesional la celelalte grupuri existente în arealul respectiv. Este vorba, mai ales, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, completând fastul ei liturgic cu cel al tradițiilor și obiceiurilor populare.

Maria Mârza (Rozavlea, jud. Maramureș) lucrând haine pentru procesiune, august 2011

Aceste piese ale folclorului religios pun și mai mult în lumină dimensiunea creștină a existenței omenești, căutările și idealurile creștine actuale ale românilor, ilustrând un mod propriu de cunoaștere și asumare a creștinismului de către popor. De asemenea, prin aceste texte se formează caractere, unii oameni cunosc, aprofundează sau respectă mai mult Biserica și valorile creștine, ca și pe cele morale și sociale promovate de ortodoxie. Ele constituie cea mai frumoasă expresie pe care a zămislit-o poporul creștin contemporan din România fiind, deopotrivă, un strigăt către Dumnezeu și către lume. Sunt o sinteză a gândirii, practicii și tradiției creștine încătușate, care a izbucnit în minee și povestiri, într-o libertate pe care o parte a comunității românești a înțeles-o ca pe o legătură veșnică cu Dumnezeu.

În prezent, suntem într-o perioadă în care, și în domeniul folclorului religios, s-au decantat și așezat valorile și putem vorbi de un patrimoniu viu, în cadrul căruia procesiunile ocupă un loc de frunte.

Prin valorile pe care le deține, atât din domeniul religios, cât și din cel popular, folclorul creștin contemporan și, implicit, procesiunile, ca expresia cea mai complexă și desăvârșită a acestuia, poate reprezenta specificul spiritualității românești, conturându-i o identitate în lumea pluralistă și globalizată europeană. El demonstrează religiozitatea secolului al XXI-lea, dar și faptul că românii și-au păstrat latura spirituală a existenței, dincolo de valurile istoriei și de provocările la care au fost supuși. Folclorul creștin românesc este o dovadă a transmiterii învățăturii creștine prin familie și comunitatea laică, dar și a tezurării unor valori fundamentale umane în tradiția populară.

Dar cel mai bun și mai fastuos prilej pentru afirmarea acestor valori și tradiții îl constituie hramurile actuale, cu tradițiile și specificul lor, de la marile mănăstiri transilvane, Moisei, Rohia, Necula și Bixad, Adormirea Maicii Domnului (Sântămăria Mare).

Actualele tradiții de hram sunt rezultatul unei lungi și zbuciumate istorii [A se vedea I. Băncescu, *Cântările religioase din Maramureș - Text și context*, Editura Macarie, Târgoviște, 2000] civile, politice, sociale și religioase, cu rădăcini prin secolul al XVII-lea, când se începuse propaganda catolică în zonă.

Probabil puternica școală confesională catolică (menținută, în zonă, și pe vremea comunismului), dar și educația din familie în spiritul credinței și tradiției au determinat dezvoltarea și în comunitățile ortodoxe a unei prelungiri comunitare a educației religioase printr-un sistem bine încheșat, pe lângă biserică, legat de sărbători și în speță de Sântămăria Mare, acest atât de însemnat hram al zonei.

Încă de mici, copiii participă la procesiunile desfășurate cu acest prilej. La începutul postului Sfintei Maria, ei se adună la biserică pentru repetiție, sub îndrumarea unei femei din sat (de regulă, dirigoarea corului bisericii) și indirect a preotului. În fiecare seară repetă cântecele de procesiune și rânduiala „mersului în prosesie” până în prețuia hramului. Tradiția recomandă mersul pe jos, din satul de baștină, până la mănăstire. Deși acum se merge cu autobuze și mașini, se păstrează, totuși, mersul pe jos de la poalele dealului până sus, la mănăstire. Micii pelerini sunt îmbrăcați în costume albe, îngerești. La procesiunile din unele locuri (Sighetu Marmăției) fetele sunt îmbrăcate în mirese, simbolizând luarea de pe pământ a Maicii Domnului, ca mireasa a lui Dumnezeu. La alte procesiuni (Bocicoel) băie-

ții sunt îmbrăcați în „diaconi”, semn al slujirii Prohodului Maicii Domnului de către ei. Mai nou, unii dintre micuții reprezentanți ai procesiunilor au început să poarte aripi de înger, din carton, lucru neconform cu tradiția promovată de procesiunile la Adormirea Maicii Domnului. Tinerii și oamenii maturi sunt îmbrăcați în costume populare, nelipsită fiind în zilele noastre sucna, în locul poalelor cu zadii ale costumului tradițional. Cu ei duc cruci, prapuri, icoane, împodobite cu ștergere cusute sau țesute cu motive florale sau chipuri de sfinți, mai ales cel al Maicii Domnului.

Pregătiri pentru procesiune la Poienile de sub Munte, jud. Maramureș, august 2011

Ritualul mersului în procesiune este de proveniență catolică, o parte a creștinilor din satele de unde vin „în prosesie” fiind greco-catolici înainte de 1948; o reminiscență a procesiunilor mariale catolice, trădată de costume, unele cântări și rugăciuni (Rozarul, Calea Crucii) și ritual. Acum însă obiceiul, în întregime, a fost asimilat tradiției locului, fiind unul dintre cele mai ample obiceiuri creștine de vară ale ortodocșilor contemporani, români sau ucraineni.

Determinată de contextul istoric, creat după revenirea la ortodoxie a greco-catolicilor, în 1948, Biserica Ortodoxă din zonă a asimilat acest obicei, socotindu-l folcloric, popular, cu scopul păstrării unității ei pe întreg teritoriul românesc, unitate care nu exclude diversitatea, mai ales atunci când este vorba de tradiții populare.

Cu toate controversile care se iscă în jurul lor, procesiunile la Adormirea Maicii Domnului de la cele patru mănăstiri transilvane dau un fast deosebit sărbătorii, fiind printre puținele manifestări de o asemenea amploare ale mirenilor în cultul ortodox. De aceea, preoții și călugării din zonă le acceptă și le cultivă, în latura lor misionară, ca

replică dată cultelor neoprotestante și prin textul cu conținut dogmatic ortodox, o replică dată catolicilor. Ajunse la mânăstire, procesiunile se închină în biserică, în fața iconostasului, apoi afară, înaintea sfintei cruci din fața bisericii și înconjoară de trei ori biserică. Rânduiala tradițională prevede că, dacă, în acest timp, se vede venind o altă procesie, cei care deja înconjoară biserică trebuie să-i iasă în întâmpinare și să o salute cu cântarea „Crucii Tale ne închinăm”. Același ritual se performează și în dimineața zilei hramului, înainte de a începe Sfânta Liturghie. Femeile mai în vârstă practică, cu acest prilej, un mod special de penitență - înconjurul bisericii pe coate și genunchi, ca mod public de mărturisire a păcătoșeniei și de smerenie înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu, în nădejdea iertării și ajutorului, pentru mijlocirea Maicii Domnului. De asemenea, o parte dintre femeile mai bătrâne rostesc rugăciunea Calea crucii, de proveniență catolică, în fața crucilor din curtea mânăstirii. După dumnezeiasca slujbă, procesiunile mai înconjoară o dată biserică mânăstirii, apoi vin în sat, unde sunt așteptați de comunitate, înconjoară biserică și oamenii se retrag pe la casele lor.

Sătenii așteaptă procesiunea uneori până târziu în noapte. Tradiția spune că, atunci când oamenii zăreau lumânările aprinse, noaptea, pe culmea dealului, semn că procesia intra în sat, începeau a trage clopotele bisericii. Venirea lor era o sărbătoare așteptată de toți. (Obicei consemnat la Sângeorzu Nou, județul Bistrița Năsăud).

Prin participare la procesiuni, copiii dobândesc un nou loc (în ceata copiilor) în cadrul unei ierarhii care ia naștere cu prilejul procesiunii, când acestei cete (asemuite cu îngerii atât prin puritate, cât și prin veșmintele albe purtate) îi este rezervat locul din frunte. Ea este urmată de bătrâni, apoi de tineri.

Participarea comunității la sărbătoare nu se rezumă numai la un rol pasiv - acela de a asista venirea și mersul procesiunilor la mânăstire și în sat. Datina spune că cei care au morți în familie este bine să ofere apă pelerinilor însetați, pe culmile de dealuri, în drum spre mânăstire, cu credința că e mare pomană să-i adapi pe străinii însetați, aflați în drum spre biserică, spre slujirea lui Dumnezeu.

Pe drumul spre mânăstiri, dar și în curtea acestora, pelerinii sunt întâmpinați de vânzătorii ambulanți, care formează un târg, risipit pe dealurile ce înconjoară mânăstirea. Pe lângă mâncare, haine, încălțăminte, se pot găsi bomboane, jucării de talcioc, ceramică, icoane,

candele etc. Despre obiectele de cult cumpărate cu acest prilej se crede că sunt binecuvântate și de mult folos, nu numai datorită faptului că sunt sfințite, ci și pentru că sunt obținute prin mai multă osteneală și rugăciune.

Membrii procesiunilor nu merg la mânăstire numai pentru a se manifesta pe ei înșiși. Ei sunt solii, reprezentanții comunității din care vin și fac o comunitate cu toți cei prezenți la hram. Venirea în procesie este privită ca dăătoare de har pentru tot anul care va urma. Cei prezenți, dar mai ales membrii procesiunilor, vin să aducă în fața Maicii Domnului, a comunității adunate, a bisericii, nădejtile, durerile, rugăciunile întregii obști. Apoi au rolul de a-i împărtăși din harul și bucuria primite la procesiune și pe cei de acasă.

Marea absentă, ale cărei ajutor și mijlocire sunt mereu invocate, este Maica Domnului. Absentă din mijlocul oamenilor, întrucât Fiul Său a binevoit să o ia cu trupul la cer; prezentă pentru că, de lângă el, îi primește pe pelerini, le ia necazurile și rugăciunile în mâinile sale și le duce Fiului Ei; prezentă prin mila pe care o revarsă, prin mijlocirea stăruitoare către Dumnezeu, prin Acoperământul Său binecuvântat care îi ocrotește pe creștini; dar prezentă și adormită, într-un sicriu simbolic înconjurat de apostoli, căci credincioșii îi cântă prohodul.

Textele populare ale pricesnelor care se cântă cu acest prilej au, majoritatea, rol de rugăciune. Fie ea de cerere, de slavă sau de mulțumire, rugăciunea se înalță către Maica Domnului în ziua chemării Ei de către Fiul Lui Dumnezeu, pentru a-l fi mireasă, în ceruri. Prohodul Maicii Domnului, în cel puțin două variante, slăvește starea binecuvântată și plină de mărire în care se află Maica Sfântă, dar deplânge necazurile, durerea, întristarea care sunt pe pământ și cere mijlocirea Ei. Durerea de care sunt cuprinși pământeni, dar și o fierbinte rugăciune sunt constantele cântărilor de procesiune. Dar ele îi trezesc pe cei prezenți mai ales prin mesaje actuale care amintesc de păcătoșenia oamenilor, de dezbinarea și războiul dintre popoare, de datoria mamelor de a-și crește pruncii după cuviința creștină, de solidaritatea pe care ar trebui să o aibă oamenii în rugăciune și în fapte bune.

Poporul prezent o slăvește pe Maica Domnului ca Maică Sfântă, pururea fecioară, „crin ales”, „icoană prea-cinstită”, „regina îngerilor”, „scară care l-a coborât pe Domnul jos”, „cunună îngerească”, „mirea-

să dumnezeiască”, „cea mai scumpă floare aleasă dintre fecioare”, „împărăteasa cerurilor”, „raza dimineții”, „cerul cel frumos care l-a dat pe Domnul jos” [I. Băncescu, op. cit.]. Aceste numiri ale Prea-Sfintei Născătoare de Dumnezeu se pot adăuga celor liturgice, completând slăvirea pe care o aduc oamenii pe pământ, alăturându-și glasurile cu cele ale îngerilor din cer, și într-o armonie deplină, înaltă slavă celei care, în această zi de mare praznic, s-a ridicat de la pământ la cer.

Prezența pelerinilor la aceste mari hramuri se face „cu scopul petrecerii Ei la ceruri”, spre privegherea Adormirii și prohodirea Ei, spre slava acestui mare eveniment, dar și spre rugăciunea înălțată către „Măicuța milelor”, de a nu-i lăsa orfani pe oameni pe pământ odată cu plecarea ei în slăvitele locașuri cerești. Pelerinii cer și înălțarea lor de la pământ la cer, pentru a fi mai aproape de Măicuța dragă, dar și pentru a scăpa de lumea aceasta schimbătoare, plină de dureri și neazuri.

Mesajul procesiunilor ardeleni la Adormirea Maicii Domnului este unul înălțător. Fastul și stăruința cu care se organizează, dar și osteneala oamenilor care vin aici îi pun pe gânduri pe cei prezenți, sporindu-le pocăința și rugăciunea. Să se adreseze acest mesaj numai celor ce vin cu inimi smerite și muiate de rugăciune? Să fi rămas procesiunile, chiar și pentru satele maramureșene, numai o tradiție formală?

Se pare că aceste întrebări sunt mai actuale ca oricând pentru că în prezent, și acest obicei a evoluat de la ritual la spectacol. Tendința lui actuală spre formalism rămâne subiect de meditație pentru maramureșeni. Și nădăjduim că mulți dintre ei nu L-au scos pe Dumnezeu din suflet pentru a-L păstra numai în frumoasele cântări, icoane și biserici. Cert este că fiecare pelerin la aceste mari hramuri înțelege și se adapă după puterea lui din cuvântul lui Dumnezeu și din frumusețea estetică a procesiunilor la Adormirea Maicii Domnului.

Performerii provin din zeci de sate care se află în apropierea mânăstirilor Moisei, Rohia, Necula, Bixad, dar și din toate ținuturile românești. Îi adună credința și rugăciunea, îi cheamă Dumnezeu și necazurile lor. Vin să asiste sau să dea o lecție de viață și de credință în plan teologic, estetic, folcloric, ritual. Reprezintă un mod viu de existență a Bisericii actuale, un semn că tradiția, în forma ei populară, dar și bisericască, încă nu a pierit. În popor se susține că și aceste datini sunt un semn al faptului că Maica Domnului a

Procesiunea copiilor din Vișeu de Jos la întoarcerea spre casă, august 2011

binecuvântat pământul românesc, socotindu-l a doua ei grădină, după Sfântul Munte.

Am ales aceste grupuri pentru cercetarea noastră, deoarece comunitățile din zona Moisei dețin în patrimoniul viu multiple valori actuale, dar și latente, care țin de creștinism și de tradițiile creștine din zonă insuficient cunoscute și studiate, cum ar fi: pricesne, costume populare și obiecte de cult și de procesiune creștine, forme rituale și educaționale tradiționale care au o deosebită importanță în contextul culturii populare actuale. Aceste valori trebuie identificate, conservate și promovate în lumea actuală, fiind părți ale patrimoniului european și reprezentative pentru cultura populară actuală mai ales pentru zona aleasă spre cercetare. Nu în ultimul rând, ne-a făcut să alegem aceste grupuri mesajul lor adresat comunității creștine, societății și lumii. Diversitatea, valoarea și insuficienta promovare a acestui patrimoniu ne-a făcut să alegem acest grup-țintă.

Considerăm că proiectul este deosebit de relevant pentru comunitățile locale care vor beneficia de inventarierea valorilor de patrimoniu și de includerea într-o bază națională și internațională de

date, precum și de programe de conservare și promovare specifice a procesiunilor, fapte care estimăm că vor stimula interesul mai multor cercetători pentru aceste comunități, pentru tradițiile lor, dar și turismul cultural în această zonă. De asemenea, dorim să facem mai conștiente comunitățile locale asupra acestor valori, asupra importanței conservării și perpetuării lor pentru comunitățile locale.

Implicarea grupurilor-țintă în proiect ocupă cel mai important loc. Acestea sunt alcătuite din performerii obiceiurilor pe care le vom studia, deținătorii, de fapt, ai acestor valori de patrimoniu. Îi vom implica mai ales în performarea in situ, stimulându-i să cunoască și să practice aceste obiceiuri legate de credința ortodoxă, promovându-le imaginea prin proiectul pe care îl vom realiza, dar și făcându-i responsabili de perpetuarea acestor tradiții în timp.

Programul prezintă multiple posibilități de reluare și extindere. De asemenea, propunem introducerea sa în rândul programelor strategice ale CNCPCT, care au ca scop promovarea, conservarea și valorificarea valorilor patrimoniului în domeniul culturii populare contemporane.

Considerarea procesiunilor la Adormirea Maicii Domnului de la Moisei, cele mai fastuoase și mai complexe, în rândul pieselor de rezistență ale patrimoniului imaterial actual, constituie un gest de dreptate, dar și de corectare a unor discriminări sau erori și o dovadă, pentru lumea modernă, a existenței vieții creștine vii din ținuturile românești contemporane. Pentru caracterul lor complex, dar și pentru realitatea complexă pe care o reprezintă, ca o culme a expresiei sociale și poetice a ortodocșilor din zonă, dar și a pelerinilor care vin din țară, pentru mesajul pe care aceste procesiuni îl adresează creștinilor, societății și lumii (un mesaj de pace, bucurie, slăvire a lui Dumnezeu, rugăciune) socotim deosebit de importantă promovarea în lumea actuală a valorilor pe care le-au creat și le transmit procesiunile de la Moisei.

Text și foto de **Dr. Iuliana BĂNCESCU**
Cercetător științific II, CNCPCT

Adormirea Maicii Domnului la Mănăstirea Moisei

Pentru comunitatea tradițională românească, Sântămăria Mare este cea mai distinsă sărbătoare a verii, deoarece a te naște înseamnă a ieși din pântecul mamei, iar a muri este echivalent cu reîntoarcerea în matricea pământului, pentru a reînvia. De asemenea, Sfânta Maria Mare marchează ultimul praznic împărațesc din anul bisericesc.

Arhetipul mamei este asociat cu propria mamă, cu bunica, cu casa părintească, cu satul, cu rodul pământului, cu stihia acvatică, cu pădurea, cu meleagul căruia aparții. Astfel, pentru comunitatea tradițională românească, orice vietate este dependentă de o mamă, care îi justifică originea, de la intrarea în lumea albă și până la trecerea în lumea cealaltă, de unde moșii neamului veghează, odihnindu-se în pace și lumină. Așa se explică apelativele Muma Pădurii, Mama Ploilor, Maica Precista, Mama Dracului și multe altele de acest gen.

Datorită conexiunii puternice dintre arhetipul mamei și afectivitate, curățenie, smerenie și taina neprihănitei zămisliri a lui Fiului Domnului, mama este sinonimă și cu Maica Domnului. De aceea, importanța celebrării Prea-Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria de către locuitorii ariei culturale a Maramureșului a suscitât interesul specialiștilor Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale de-a lungul anilor.

Anul acesta, în cadrul programului cultural *Cultura tradițională - potențial național contemporan*, s-a realizat revenirea în teren după 16 ani, cu scopul verificării și completării informațiilor obținute în cadrul descinderilor etnologice precedente.

În perioada 11-16 august 2011, au fost consemnate documente etnologice foto, audio și video legate de folclorul religios muzical și literar, specifice procesiunilor întrunite la Mănăstirea Moisei, din Munții Pietrosul Rodnei, județul Maramureș.

Echipa de cercetare, compusă din directorul CNCPCT Ciprian Ogrăzeanu, Iuliana Băncescu (cercetător științific II), Dănuț

Dumitrașcu (consultant artistic - director de imagine), Anamaria Stănescu și Mădălina Munteanu (referenți de specialitate), a înregistrat elemente actuale de factură spirituală și materială, foarte valoroase pentru înțelegerea dinamicii culturii de masă din Nordul României. Drept urmare, potrivit informațiilor dobândite în teren, voi face o succintă prezentare a practicării pelerinajului la mănăstirile maramureșene, ce poartă hramul Sfintei Maria.

Anul acesta, pe calea cercetării de teren, am întâlnit *prosesii* din Bogdan Vodă, Botiza, Ieud, Moisei, Rozavlea, Săcel, Săliște, Vișeu de Jos, Vișeu de Sus și din alte localități din vecinătatea Mănăstirii Moisei.

Înainte de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, enoriașii creștini de etnie română și ucraineană postesc timp de două săptămâni. Postul este trebuincios pentru atingerea armoniei sufletești, de care este nevoie pentru săvârșirea procesiunilor religioase.

Conform normei tradiționale și dogmei creștine, pelerinii pornesc la drum, pe jos, cu câteva zile înainte de ziua Adormirii Maicii Domnului. Punctul de plecare al alaiurilor îl constituie biserica satului. Aici, rostesc cântări rugătoare către Maica Domnului, înconjoară biserica de trei ori, se închină troiței din fața bisericii și străbat întregul sat, înainte de a porni spre Mănăstirea din Moisei.

Străbătând kilometri întregi la pas, alaiurile sunt întâmpinate cu apă și alimente tradiționale de post, de oamenii lui Dumnezeu, care le petrec cu privirea din porțile gospodăriilor.

Vestimentația pelerinilor este de sărbătoare, aceștia purtând costumul tradițional local. Fecioarele așezate în fruntea alaiului duc crucea și o icoană a Sfintei Mării, iar flăcăii, poziționați imediat în urma lor, poartă praporii. Apoi, succesiunea alaiului este completată de neveste, văduve și bărbați.

Sub conducerea preotului satului, credincioșii interpretează privesne și cântări religioase dedicate omagierii Maicii Domnului. Cântările se fac astfel: acela sau aceea care conduce alaiul recită câte o strofă și ceilalți o reiau, cântând-o în grup. Iată două exemple de texte ale incantațiilor:

a) „Maica Cerului, nădejdea poporului!/Sfântă Mărie, pentru noi rogu-te!/ Cu cântare de mărire/Plecăm azi la

Prapori purtați de pelerini în cadrul procesiunii

mănăstire./Maica Cerului, nădejdea poporului!/Sfântă Mărie, pentru noi rogu-te!/Lăudăm pe Maica Sfântă/Pe Fecioara cea mai blândă!/Maica Cerului, nădejdea poporului!/Sfântă Mărie, pentru noi rogu-te!/De vergură îndurerată,/Cea din veci e lăudată!/Maica Cerului, nădejdea poporului!/Sfântă Mărie, pentru noi rogu-te!”¹

b) Adormirea Ta Mărie/Astăzi pe pământ!/Sus la ceruri azi te cheamă/Domnul nostru Sfânt!/Refren: O, Maică din cer,/Cu Domnul în el./Ruga noastră o primește/Și o du la cer!/Toți cer astăzi mângâiere/De la Maica Dulce,/Care azi la cer se duce/La Fiul ei Dulce,/Refren/Adormirea Ta Mărie/Sfântă să de fie!/Pentru mici și pentru mari/Rogu-te-n altar!/Refren/Mult popor,/Creștinătatea astăzi a venit/Pe icoană să Te vadă,/Cu sufletul smerit./Refren/ Pe Apostoli i-a chemat/Toți Te-au sărutat/De vestea care le-ai spus/Că mergi la Cer sus!/Refren/De prundu azi te gată,/Domnul Sfânt Te așteaptă/Cu ceata cea îngerească/Sus să te primească/Refren/Măiculiță, a ta chemare/Sus în Cerul Sfânt!/Fă și pentru noi un loc/În rugă și în cânt!/Refren/Să ne bucurăm cu tine/De cerescul/Bine!/Și apoi

Procesiunile adunate în jurul bisericilor din complexul monahal, Moisei

printr-un surâs/După cum ai zis/Refren/Creștini, tineri și
voinici/Veți fi fericiți!/De veți face numai Bine/Veți veni la
Mine!/Refren/O, Maică din cer,/Cu Domnul în el./Ruga noastră o
primește/Și o du la cer!”²

În popor, se crede că rugăciunile sunt auzite mai întâi de Prea-
Curata Născătoare de Dumnezeu și că, numai cele ale oamenilor
vrednici sunt transmise lui Dumnezeu, pentru ca El să le
înfăptuiască. De aceea, alaiurile ajunse la Mănăstirea din Moisei,
se opresc în dreptul fiecărei troițe, pentru a se închina, a se ruga
și a aprinde lumânări întru vindecarea bolilor trupești și sufletești,
căsătoria fetelor, nașterea ușoară a mamelor și iertarea păcatelor
celor din lumea de dincolo. Abia apoi, *prosesiile* înconjoară
mănăstirea de trei ori și rămân în preajma lăcașului sfânt, pentru
ascultarea liturghiei de la miezul nopții.

La mijitul zorilor se sfințește agheasma. Imediat după aceea,
începe desfășurarea paradei *prosesiilor* din ziua de Sfântă Maria
Mare.

Corul copiilor din leud - Biserica de lemn din localitate,
12 august 2011

Printre sutele de creștini prezenți ca actanți pasivi, toate
alaiurile prezente la Moisei înconjoară mănăstirea în același timp,
de câte trei ori, interpretând cântece, ce o celebrează pe Maica
Sfântă din Ceruri.

Simultan, în mănăstire, PS Justin Sigheteanul, arhiepiscop vicar
al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului săvârșește
liturghia solemnă a Praznicului Adormirii Maicii Domnului
împreună cu starețul Mănăstirii Moisei, Teofil Pop și sfinții părinți,
care au însoțit procesiunile.

Priviți de sus, oamenii se aseamănă cu niște râuri vălurite de
furnici smerite, ce-și venerează matca prin rugăciunile ridicate la
cer de fumul de tămâie și îi aduc mulțumiri pentru viața tihnită și
bună. Prin zumzetul inimilor, ce leagă pământul de cer, se aud
glasuri cântând așa: „O, Mărie, frumos nume!/Astăzi te-ai mutat
din lume,/Astăzi te-ai mutat la cer,/Printre cete de înger./Mărie
Sfântă Fecioară,/Gândul meu la tine zboară!/O, Mărie, frumos
nume!/Astăzi te-ai mutat din lume,/Astăzi te-ai mutat la
cer,/Printre cete de înger./Ruga mea la tine pleacă/Să fii Maică

Prea-Curată!/O, Mărie, frumos nume!/Astăzi te-ai mutat din lume,/Astăzi te-ai mutat la cer,/Printre cete de înger./Cele rele să plivești,/Tu Dulce să mă îngrijești!/O, Mărie, frumos nume!/Astăzi te-ai mutat din lume,/Astăzi te-ai mutat la cer,/Printre cete de înger./În toată clipa cea grea/Tu să fii lumina mea!/O, Mărie, frumos nume!/Astăzi te-ai mutat din lume,/Astăzi te-ai mutat la cer,/Printre cete de înger.”³

La fel ca la venirea în Mănăstirea din Moisei, alaiurile se întorc spre satele lor, cântând și rugându-se Maicii Domnului. Punctul final al defilării procesiunilor de Sântămăria Mare e marcat de înconjurarea bisericii satului de trei ori, urmată de ducerea în biserică a icoanei Maicii Domnului, a praporilor și a crucii.

Acest spectacol uman răvășitor accentuează sacralitatea omagierii Adormirii Maicii Domnului de către slujitorii Bisericii.

Anamaria STĂNESCU

Referent, CNCPCT

Fotografii de Dănuț DUMITRAȘCU

^{1, 2, 3} Culegere de teren - Parohia Ieud, jud. Maramureș, 12 august 2011. Înregistrări video de Dănuț Dumitrașcu, transcrieri de Anamaria Stănescu

*Agenda**

Alba

3 septembrie – Albac

Târgul Național de Turism Rural.

8-11 septembrie – Alba Iulia, Jidvei

Festivalul-concurs de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Strugurele de aur”.

17-18 septembrie – Alba Iulia

Târgul „Apulum Agraria” - standuri și expoziții ale producătorilor agricoli individuali și ale firmelor cu produse agricole vegetale și animale, inclusiv de produse tradiționale și ecologice din țară. Sunt așteptați reprezentanți ai județelor înfrățite din Ungaria - Bacs Kiskun și Tolna și din Voivodina - Serbia.

Atmosfera de sărbătoare va fi întregită de programele prezentate de Ansamblul de Fanfară al Județului Alba și de ansambluri folclorice din județ.

24-25 septembrie – Cugir

Festivalul de Folclor „Toamna cugireană”.

25 septembrie – Ocna Mureș

„Mureș, pe marginea ta” - festival de folclor interjudețean.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Arad**4 septembrie** – Păuliș**9 septembrie** – Pâncota**11 septembrie** – Ghioroc**18 septembrie** – Covășint**23 septembrie** – Șiria**Sărbătoarea Vinului în Podgorie** - manifestări etnofolclorice.**5-11 septembrie** – Săvârșin

Festivalul de Literatură „Dorel Sibii” - tabără de creație literară pentru tinerii scriitori din România - ediția a XII-a.

8 septembrie – Birchiș**Rugă tradițională** - manifestare etnofolclorică tradițională legată de sărbătoarea Sfintei Maria Mică.**11 septembrie** – Frumușeni**Sărbătoarea de la Bizere** - ediția a III-a - „open-air” la situl de la Bizere, prin care se încearcă atragerea publicului spre a vizita un monument istoric, dar și un obiectiv turistic interesant și, în același timp, organizarea unor activități interactive pentru copii și tineri.**12-18 septembrie** – Bata**Tabără de cercetare etnografică** - ediția a III-a.**18 septembrie** – Păuliș

Comemorarea Eroilor de la Păuliș.

22-24 septembrie – Arad**Manifestări etnofolclorice prezentate cu prilejul Reuniunii Biroului Internațional AREV (Adunarea Regiunilor Vinicole Europene).****23-25 septembrie** – AradManifestări dedicate *Zilelor Culturii Sârbe*.**24-25 septembrie** – Nădlac**Festivalul-concurs al Soliștilor de Muzică Populară Slovacă „Cels Nadlak je...”** - ediția a III-a.**24-25 septembrie** – Zimandu Nou**Zilele Ansamblului „Românașul”** - manifestări etnofolclorice.**28-29 septembrie** – Arad**Centrul Cultural Județean Arad - 10 ani de activitate.****Argeș**● În cadrul **Sărbătorilor Argeșului și Muscelului** - ediția a V-a, în această lună, manifestările se desfășoară după cum urmează:**3 septembrie** – Golești - Muzeul Viticulturii și Pomiculturii**Ziua Fiilor și a Cetățenilor de Onoare ai Argeșului și Muscelului:** lansarea *Catalogului Fiilor Argeșului și Muscelului*, vol. IV; recital extraordinar Tudor Gheorghe; spectacol muzical-coregrafic folcloric susținut de Ansamblul folcloric „Dorul” și Orchestra „Doina Argeșului” ale CJCPCT Argeș;**4 septembrie** – Pitești - Parcul Ștrand**Închiderea ciclului de manifestări Sărbătorile Argeșului și Muscelului:**

- Concursul „Cea mai frumoasă argeșeancă și cel mai frumos argeșean - purtători ai costumelor populare de sărbătoare”;

- spectacol muzical-coregrafic de folclor tradițional susținut de formații și interpreți din județul Argeș evidențiați la concursurile județene „Mugurii folclorului argeșean”, „Cântecele Argeșului” și „Gheorghe Popescu-Județ”;

- spectacol folcloric de gală susținut de Ansamblul folcloric „Dorul” și Orchestra „Doina Argeșului” ale CJCPCT Argeș.

Bihor**1-3 septembrie** – Oradea

Festivalul Național de Muzică Ușoară pentru Copii „Suflet de stea” - ediția a VIII-a.

2-4 septembrie – Oradea**Târgul Fermierilor** - eveniment organizat în colaborare cu „Era Shopping Park”. În program: spectacol folcloric la care participă 20 de ansambluri folclorice și 16 soliști din județul Bihor și o solistă din Arad.**4 septembrie** – Almașu Mic, com. Balc

„Vetre folclorice” - spectacol de obiceiuri, cântece și dansuri populare. Participă formații de pe Valea Barcăului.

22 septembrie – Salonta

Curs și seminar de educație permanentă și management cultural pentru directori și referenți din așezămintele culturale din zona Salonta.

24 septembrie – Băile Felix

Expoziție de artă plastică.

Bistrița-Năsăud**3-4 septembrie** – Monor**Târgul Monorului** - manifestare etnofolclorică.

3-4 septembrie – Bistrița - Bulevardul Decebal
Arena Rock Fest Bistrița 2011 - festival național de rock. Invitați:
formațiile Zdob și Zdub și Phoenix.

8 septembrie – Bistrița - Art Galeria
Expoziție de artă plastică și fotografie.

17-18 septembrie – Rodna

Zilele Culturii Maghiare - manifestare la care participă și formații
de dansuri populare maghiare.

21 septembrie – Lechința

Târgul Lechinței - manifestare cultural-artistică tradițională.

29 septembrie – Bistrița - Art Galeria
Expoziția artistei Alina Berbecar.

● **Pe parcursul lunii au loc spectacole folclorice ale Ansamblului
Profesionist „Dor Românesc”;** coordonatori artistici: Cigu Ioan
și Alexandru Pugna.

Botoșani

4 septembrie – Vârfu Câmpului
„România cunoscută prin bogățiile satului” - expo zoo 2011.

7 septembrie – Vorona

**Festivalul Cântecului, Dansului și Portului Popular „Moștenite
din bătrâni”.**

8 septembrie – Vorona

„Serbările pădurii” - manifestare etnofolclorică tradițională.

17 septembrie – Săveni

Zilele Orașului Săveni - manifestări cultural-artistice în cadrul că-
roră Ansamblul „Floarea-soarelui” susține un spectacol folcloric.

17 septembrie – Românești - Centrul Cultural
Manifestări dedicate *Zilelor Europene ale Patrimoniului*.

Brăila

6, 13, 20, 27 septembrie – Brăila, lanca, Făurei

„Floarea Bărăganului” - spectacole folclorice.

30 septembrie – Brăila - Casa Tineretului

„Medici și pacienți” - Salonul Internațional de Caricatură.

București

16-18 septembrie – București

Zilele Bucureștilor - suită de manifestări cultural-artistice.

Buzău

4 septembrie – Săhăteni

Sărbătoarea Toamnei „Auriu de Săhăteni” - ediția a XI-a.

4 septembrie – Pietroasele

Sărbătoarea Tămâioasei - ediția a IV-a.

8 septembrie – Chiojdu

Târgul Mărilor - serbare folclorică tradițională - ediția a XI-a.

11 septembrie – Breaza

Sărbătoarea Vinului de Breaza - ediția a III-a.

18 septembrie – Zărnești

„Început de toamnă” - serbare populară - ediția a VI-a.

25 septembrie – Săpoca

„Parada gospodarilor” - manifestare etnofolclorică - ediția a IV-a.

Caras-Severin

3 septembrie – Lăpușnicu Mare

Festivalul Interjudețean al Fanfarelor din Banat.

8 septembrie – Sadova Nouă (com. Slatina-Timiș), Bănia, Buchin

Întâlnire cu Fiii Satului - manifestări etnofolclorice.

11-12 septembrie – Caransebeș

Festivalul Comunităților Etnice din Banat - ediția a XI-a.

21-22 septembrie – Buchin

Festivalul-concurs Național „Ana Muntean” - ediția a II-a.

30 septembrie – Grădinari

Festivalul de Dansuri Populare „Sanda Ionel Marcu” - ediția a II-a.

Cluj

4 septembrie – Mociu

Festivalul Jocului de pe Câmpie.

4 septembrie – Huedin, Chiuiești

10 septembrie – Geaca

11 septembrie – Buza

18 septembrie – Tureni

Sărbătorile etnofolclorice *Fiii satului*.

7 septembrie – Gherla

Festivalul-concurs „Lăutarii ardeleni”.

16-18 septembrie – Cluj-Napoca

Manifestări etnofolclorice organizate în cadrul Târgului „Produs
de Cluj”.

● Meșteri populari din județ participă, în perioada 8-12 septembrie, la Târgul Meșterilor Populari de la Târgoviște.

● În cursul lunii noiembrie 2011, Consiliul Județean Cluj, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, în parteneriat cu Asociația „Art Image”, Universitatea de Artă și Design Cluj și Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, organizează a VIII-a ediție a Expoziției „Fotografia - document etnografic”, concurs național de fotografie etnografică. Concursul se organizează pe două secțiuni: **Secțiunea I - Fotografie de autor**, cu temă etnografică:

I.a. fotografie alb/negru;

I.b. fotografie color.

Fiecare autor sau instituție poate trimite cel mult 5 lucrări listate, fără pass-partout, pentru fiecare din cele două subsecțiuni de concurs; dimensiunile se vor încadra între minim 20/30 cm și maxim 30/45 cm, în format digital.

Secțiunea a II-a - specială, cu tema **Costumul tradițional**:

II.a. fotografie recentă;

II.b. reproducere după fotografie veche.

Pentru această secțiune se pot trimite 5 lucrări pentru fiecare subsecțiune pe suport digital. Lucrările se pot trimite prin poștă, curier sau pot fi aduse la sediul CJCPCT Cluj, Calea Dorobanților nr. 104, Cluj-Napoca, cod 400609, cu mențiunea *Pentru concursul „Fotografia document etnografic 2011”*, până joi, 20 octombrie 2011. Informații suplimentare se pot obține la CJCPCT Cluj: tel 0264597781, fax 0264597782, e-mail:traditii@traditiicljene.ro

Constanța

12 septembrie – Vulturii

„Obiceiurile de pe axa vieții între permanență și schimbare” - întâlnire cu membri a trei generații (bunici, părinți, tineri căsătoriți).

Dâmbovița

2-4 septembrie – Pucioasa

Târgul meșterilor populari, manifestare inclusă în **Zilele Orașului Pucioasa**.

5-10 septembrie – Târgoviște

Tabăra de Creație pentru Copii „Izvoare vii” - manifestare ce face parte din cele dedicate **Zilelor Municipiului Târgoviște**.

8-11 septembrie – Târgoviște

În cadrul manifestărilor reunite sub genericul Zilele Municipiului Târgoviște se organizează Târgul Național al Meșterilor Populari.

● Consiliul Local Municipal, Primăria Municipiului Târgoviște, Teatrul Municipal Târgoviște, Consiliul Județean Dâmbovița, Fundația „Crizantema de Aur” Târgoviște, în colaborare cu Societatea Română de Radiodifuziune, organizează cea de-a XLIV-a ediție a Festivalului Național de Interpretare și Creație a Românei „Crizantema de aur”, în perioada 26-29 octombrie.

Festivalul se desfășoară pe două secțiuni: interpretare și creație. Termenele de înscriere la cele două secțiuni sunt 16 septembrie și, respectiv, 17 septembrie 2011. Documentele necesare înscrierii vor fi expediate pe adresa: Teatrul Municipal Târgoviște, B-dul Regele Carol I, nr. 43, cod 130024, cu mențiunea - *Concursul Național de Române „Crizantema de aur”* (interpretare/creație) sau pe adresa de e-mail tm_tgv@yahoo.com. Informații suplimentare se pot obține de la Teatrul Municipal Târgoviște, tel.: 0245210.046.

● În organizarea Centrului Județean de Cultură Dâmbovița, a Societății Scriitorilor Târgovișteni, a Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu”, a Complexului Național Muzeal „Curtea Domnească”, a Teatrului Municipal Târgoviște și a Universității „Valahia”, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România, se desfășoară la Târgoviște, în perioada 11-12 noiembrie a.c., *Concursul Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”*, cu patru secțiuni de creație (poezie, proză scurtă, eseu și teatru scurt), ajuns anul acesta la ediția a XLIII-a. El se adresează creatorilor din toată țara, care nu au împlinit 40 de ani, nu sunt încă membri ai uniunilor de creație și nu au volume de autor. Relații suplimentare se pot obține de la Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, tel.: 0245613112; e-mail:office@cjd.ro.

Dolj

1-15 septembrie – Craiova - Galeria „Cromatic”

„Costume populare în miniatură” - expoziție organizată de Mihaela Tomescu, director la Căminului Cultural Giurgița.

3 septembrie – Desa

Sărindarul de obște - segmentul Slobozirea apelor - obicei popular local.

8 septembrie – Daneți

Ziua Fiilor Satului - bălci tradițional de Sfântă Marie Mică.

● În perioada 12-30 septembrie, în comuna Giubega se desfășoară cercetarea etnofolclorică „Tradiția și creația populară în satul românesc contemporan - zona etnografică Dolj”.

Galati

3-4, 10-11 septembrie – Galați

„Promenada” - concerte în aer liber.

5-16 septembrie – Galați - Faleză Dunării și Gârboavele

„Tabără de troițe” - proiect euroregional care reunește sculptori și meșteri cioplitori în lemn din toată țara și are ca temă spiritualitatea ortodoxă și arta populară. Troițele cioplite fac obiectul unei expoziții, al cărei vernisaj are loc la închiderea taberei, atunci fiind premiate și cele mai valoroase lucrări. Ulterior, acestea vor fi expuse în diferite locații din județ, în cadrul unui proiect derulat în colaborare cu autoritățile locale.

9 septembrie – Galați

Aniversarea a 10 ani de activitate a Ansamblului Folcloric „Doina Covurluiului” - concerte în aer liber.

11-13 septembrie – Galați

„Ceata lui Pițigoi” - ediția a IX-a - concurs internațional de muzică ușoară pentru copii și tineri cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani.

25-26 septembrie – Galați

„Fluierașul fermecat” - festival de interpretare vocală și instrumentală pentru copii și tineret.

29 septembrie – Galați

„Expoziție de vacanță” - expoziție de arte vizuale realizată de elevii Școlii de Arte.

● Vineri, 1 septembrie a.c., apare numărul 115 al Revistei „Dunărea de Jos”.

● În perioada 25-30 septembrie, reprezentanți ai Școlii de Arte și ai Clubului Fotografilor „Dunărea de Jos” ale Centrului de Cultură, participă la competiția internațională de pictură, fotografie și muzică ușoară ce are loc la Veliko Tarnovo (Bulgaria).

● Apare vol. XI al antologiei *Poeți la Castel*. În fiecare an, la încheierea Festivalului-concurs de Poezie „Costache Conachi”, lucrările înscrise la festival sunt incluse în paginile acestui volum.

Giurgiu

1, 8 septembrie – Giurgiu - Parcul Mihai Viteazul

Concerte de promenadă în aer liber susținute de Orchestra de Suflători „Valahia” a Centrului Cultural Local „Ion Vinea”.

10 septembrie – Letca Nouă

Ziua Comunei Letca Nouă - spectacol folcloric susținut de ansamblul CJCPCT Giurgiu.

17 septembrie – Giurgiu - Stadionul „Marin Anastasovici”

Show muzical-coregrafic susținut de Orchestra de Suflători „Valahia” și trupa de majorete a Centrului Cultural Local „Ion Vinea”.

● Ansamblul „Doina Dunării” și Orchestra de Suflători „Valahia” ale Centrului Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu susțin, în luna septembrie, spectacole în cadrul manifestărilor dedicate *Zilelor Bucureștiului*.

● Pe parcursul lunii septembrie, se fac filmări cu Ansamblul „Doina Dunării” al Centrului Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu pentru emisiuni folclorice (ETNO, TV București, TVR1 București, TVRM Călărași).

Gorj

2-4 septembrie – Rânca

Festivalul Toamnei - ediția a II-a. Din program: paradă a portului popular, târg național al meșterilor populari, concurs interjudețean al ansamblurilor folclorice pastorale, spectacole artistice.

6-8 septembrie – Târgu Jiu, Brădiceni, com. Peștișani

Atelierul Național de Poezie „Serile la Brădiceni” - ediția a XV-a.

6-8 septembrie – Bălești

Zilele Comunei Bălești. În cadrul manifestărilor, are loc inaugurarea Muzeului Satului din localitate.

8 septembrie – Runcu

Festivalul Interjudețean de Folclor „Maria Apostol” - ediția a III-a.

8 septembrie – Bărbătești, Brănești, Cătunele, Lelești, Licurici, Negomir, Padeș, Samarinești, Scoarța, Slivilești, Turcinești

Nedei și hramuri de Sfânta Maria Mică.

14 septembrie – Albeni, Negomir

Hramuri și nedei de Cârștov/Înălțarea Sfintei Cruci.

15 septembrie – Bolboși

Festivalul Lăutarilor Gorjeni.

16-18 septembrie – Arcani, Baia de Fier

Simpozionul Național „Satul românesc, sat european” - ediția a XXII-a. În contextul aceluiași eveniment, se sărbătorește și Ziua Muzeului Satului din Arcani.

16-18 septembrie – Baia de Fier

Festivalul Interjudețean de Folclor Pastoral „Coborâtul oilor de la munte” - ediția a XIX-a.

27 septembrie – Bălcești

Simpozionul și Spectacolul artistic „In memoriam Maria Lătărețu - 100 ani de la naștere”.

30 septembrie – Rovinari

Sărbătorile Toamnei: întâlnire cu rapsozi și meșteri populari locali, târg al meșterilor populari și spectacol de obiceiuri.

Harghita

2-3 septembrie – Miercurea-Ciuc

Programul Cultural „Tundesfest”.

6 septembrie-4 octombrie – Budapesta (Ungaria) - Galeria „Vármege”

Expoziția „Studio 9”.

7-8 septembrie – Toplița, Livezi

Festivalul Național de Folclor „Miorița copiilor” - ediția I.

11 septembrie – Dealu

Vernisajul expoziției cu materialul Taberei de creație fotografică din Dealu.

16-17 septembrie – Miercurea-Ciuc

Manifestări dedicate *Zilelor Patrimoniului Cultural*.

Hunedoara

10-11 septembrie – Tebea, com. Baia de Criș

„Întâlnirea moșilor cu istoria” - manifestare etnofolclorică tradițională - ediția a XXXIX-a.

Iași

1-4 septembrie – Iași

Festivalul Internațional de Folclor pentru Copii și Tineret „Cătălina” - ediția a XVII-a. Participă ansambluri din Muntenegru, Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina și România. Organizatori: Palatul Copiilor din Iași și CJCPCT Iași.

Ilfov

7 septembrie – Voluntari

Preselecție pentru Festivalul Național de Folclor „Ion Albeșteanu”, organizat de CJCPCT Ialomița în colaborare cu CJCPCT Ilfov.

17 septembrie – Voluntari și localități din județ

„Toamna șahului ilfovean” - competiție de șah adresată copiilor din județ.

21 septembrie – București

Concert de promenadă susținut de Orchestra „Simfonia București”, dirijor Florin Totan.

● În perioada 21-25 septembrie a.c., au loc reprezentații în localități din județ cu spectacolul „Când eram pe Ialomița” oferite de ansamblul și orchestra CJCPCT Ialomița, cu participarea extraordinară a artiștilor din Ilfov: ansamblurile „Perinița”, „Gruianca” și „Plaiuri Ilfovene”, conduse de Liliana Comana; soliste: Marioara Man Gheorghe și Letiția Boroi.

● În lunile septembrie și octombrie, în organizarea CJCPCT, cu sprijinul Consiliului Județean Ilfov, soliști de muzică populară, de muzică ușoară, vocali și instrumentiști, colective de tradiții și meșteri populari prezintă în localitățile județului spectacolul „Satul din inima orașului... Ilfov”.

Maramureș

2 septembrie – Sighetu Marmăției

Colocviile de Poezie „Ion Iuga” - ediția a XIV-a.

14 septembrie – Asuaju de Sus

Festivalul Interjudețean al Folclorului din Țara Codrului - ediția a XLI-a.

18 septembrie – Remeți

„Obiceiuri de toamnă la ucraineni” - festival județean cu invitați din Ucraina (ansambluri artistice de tineret) - ediția a XII-a.

23-25 septembrie – Baia Mare

Sărbătoarea Castanelor și târg al meșterilor populari.

23-25 septembrie – Sighetu Marmăției

Festivalul Internațional de Poezie - ediția a XXXVIII-a.

Mureș

4 septembrie – Târgu Mureș

Festivalul de Folclor „Jocul din bătrâni” - ediția a XXIX-a.

7-13 septembrie – Aluniș

Tabără de dansuri populare - ediția I.

12-18 septembrie – Sighișoara

Tabăra Județeană de Icoane „Icoana tradițională din Ardeal” - ediția a V-a.

● În perioada 15 august-15 noiembrie, Centrul de Cultură Mureș este partenerul Muzeul Județean Mureș, Secția de Etnografie și Artă Populară în proiectul de cercetare a fotografiilor de familie „Un secol de istorie în imagini”.

Olt**21-23 septembrie – Slatina**

Festivalul Concurs de Muzică Ușoară și Muzică Populară „Corabia de Aur” - ediția a XXXVIII-a.

● În perioada 1-16 septembrie, se derulează Proiectul cultural „Troitele și crucile de hotar - rolul și semnificațiile acestora în viața așezărilor județului Olt”.

● În luna septembrie, meșteri populari din județ participă la *Târgul Olarilor - Sibiu - Piața Mare (3-4 septembrie; Ionel Cococi și Ștefan Trușcă)* și la *Zilele Orașului Târgoviște (8-11 septembrie; Ionel Cococi și Dumitru Liceanu)*.

Prahova**3-4 septembrie – Câmpina**

Concurs de pictură realizată ad-hoc. Participă artiști plastici din județul Prahova și din țară.

4 septembrie – Dumbrăvești

Sărbătoarea Satului - manifestare complexă cu participare județeană: festival de folclor, muzică de fanfară, întâlnire cu fiii satului, expoziție de artă, târg, hora satului.

8 septembrie – Mănești

Sărbătoarea Castanilor - manifestare cultural-artistică complexă, cu participare județeană.

8 septembrie – Lipănești

Ziua Localității Lipănești - ediția a V-a - manifestare cultural-artistică și sportivă, cu participare județeană. În program: târg tradițional.

8 septembrie – Ștefești

Ziua Localității Ștefești - ediția a III-a, cu participare județeană: târg tradițional, spectacole folclorice, expoziții de artă populară.

8 septembrie – Provița de Jos

Sărbătoarea Localității: întâlnire cu fiii satului, expoziții, spectacole cu participare județeană, horă.

10 septembrie – Plopu

Sărbătoarea Satului - ediția a X-a: întâlnire cu fiii localității, expoziții, spectacole cu participare județeană, întreceri sportive.

10-11 septembrie – Valea Doftanei

Festivalul Cașcavelei - ediția a X-a - manifestare complexă, cu participare județeană: târg de produse alimentare specifice zonei montane, expoziții de artă populară și obiecte meșteșugărești, spectacole folclorice, horă, foc de tabără, distracții.

15 septembrie – Vărbilău

Festivalul Muzicii Lăutărești „Gabi Luncă” - ediția a IV-a, cu participare județeană și națională.

23-25 septembrie – Valea Călugărească

Sărbătoarea Vinului - ediția a IX-a - manifestare complexă cu participare județeană și națională: spectacole, expoziții, târg, degustări și concursuri de vinuri, petrecere, dans.

24-25 septembrie – Sinaia

Festivalul Culturii „Sinaia Forever”: concert, spectacole, muzică de promenadă, expoziții, târg, vizite la muzee, simpozioane, lansări de carte, distracții, dans.

24-25 septembrie – Florești

Zilele Localității - manifestare complexă, cu participare județeană.

25 septembrie – Șotrițe

Festivalul Cătinei - Ziua Localității: spectacole folclorice, expoziții, târg; manifestare cu participare județeană.

25 septembrie – Măneciu

Ziua Comunei - manifestare complexă, cu participare județeană.

● În zilele de 7 și 8 septembrie, grupurile folclorice din **Drajna participă la festivalurile „Moștenite din Bătrâni” și „Serbările Pădurii” care au loc Vorona, județul Botoșani.**

Satu Mare**3 septembrie – Remetea Oașului**

Zilele Culturale „Szecheny Istvan”.

8 septembrie – Satu Mare - Galeria de Artă a Consiliului Județean Satu Mare

Vernisajul expoziției colective de artă plastică. Expun Cristina Moldovan și Szasz Szabolcs.

11 septembrie – Bogdand**Festivalul de Folclor al Naționalităților - ediția a XXI-a.**

22 septembrie – Satu Mare - Galeria de Artă a Primăriei Satu Mare Vernisajul expoziției colective de artă plastică Kovacs Emil, Elisabeta Talpoș și Szekely Tunde.

29 septembrie – Satu Mare - Galeria de Artă a Consiliului Județean Satu Mare

Vernisajul expoziției de artă plastică a artistei Mihaela Pastor.

Sălaj

3-4 septembrie - Moigrad - Complexul Arheologic Porolissum „Satul Sălăjean“ - ediția a V-a. CCAJS este co-organizator al manifestării.

10-11 septembrie - Pericei**Festivalul Cepei - manifestare etnofolclorică.**

24-25 septembrie - Cehu Silvaniei
Concursul Național de Teatru „PADIF“; organizatori: CCAJS, Casa de Cultură Orășenească Cehu Silvaniei.

Sibiu**3-4 septembrie – Sibiu - Piața Mare**

Târgul Olarilor - ediția a XLV-a. Model de promovare și conservare a formelor decorative tradiționale, târgul găzduiește nume reprezentative pentru ceramica tradițională din România, meșteri olari și ceramiști.

8-11 septembrie – Sibiu

Zilele Antropologiei Românești, cu tema „Trupul și sufletul - evoluție și simbol”. Seminariile se desfășoară pe trei secțiuni: *Istorie-Arheologie-Antropologie Fizică, Antropologie Culturală, Litere și Arte*. Evenimentele sunt organizate de către Facultatea de Istorie și Patrimoniu „Nicolae Lupu”, Complexul Muzeal Național ASTRA, Biblioteca ASTRA și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu.

● **Ansamblul Folcloric „Ceata Junilor” participă, în perioada 29 august-5 septembrie, la Festivalul Internațional de Folclor „Alto Mihao”, de la Viana do Castelo, cel mai vechi oraș atlantic din**

Portugalia. Acest festival reprezintă simbolul înțelegerii, conviețuirii și descoperirii tradițiilor țărilor participante. Festivalul include parade, spectacole folclorice de gală, spectacole prezentate la sediul unor instituții de cultură și sociale, care demonstrează solidaritatea festivalului față de persoanele cu dizabilități.

● **Ansamblul Folcloric „Veteranii - Junii Sibiului” participă la Festivalul „Jocul din bătrâni”, organizat la Târgu Mureș, vineri, 2 septembrie.**

● **Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu continuă Proiectul cultural „Cercetarea gastronomiei tradiționale din județul Sibiu”, finanțat de Administrația Fondului Cultural Național. Prin proiect se realizează prima cercetare interdisciplinară, integrată a culturii gastronomice din cele cinci zone etnofolclorice ale județului: Mărginimea Sibiului, Valea Hârtibaciului, Țara Oltului, Țara Secașelor și Valea Târnavelor. Plecând de la faptul că mâncarea a însoțit și a potențat evenimentele din viața omului, cercetarea și-a propus să supună atenției vechi rețete, modul în care se gătea, instrumente folosite, ocazii în care mâncărurile erau servite și tot ansamblul de fapte culturale care însoțeau pregătirea bucatelor.**

Suceava**8 septembrie – Ciocănești, Botoș**

Răscolul oilor - sărbătoare etnofolclorică pastorală tradițională.

8-10 septembrie – Cernăuți (Ucraina)

„În grădina cu flori multe” - festival internațional de folclor românesc.

10-11 septembrie – Sadova

„Maria Surpat - Mina Pâslaru” - festival-concurs de interpretare a cântecului popular - ediția a VII-a.

24-26 septembrie – Suceava, Mălini

„Nicolae Labiș” - festival-concurs național de poezie - ediția a XLIII-a.

Teleorman

23 septembrie – Alexandria, Siliștea-Gumești

Manifestări finale ale Concursului Național de Proză „Marin Preda” - ediția a XII-a, care cuprind: vizitarea casei natale a scriitorului Marin

Preda; vizitarea Centrului Memorial „Marin Preda”; Colocviul „Marin Preda - incomod și actual?”; decernarea premiilor concursului; lansarea unor cărți și lecturi publice.

Timiș

4-10 septembrie – Buziaș

Festivalul Fanfarelor - ediția a XVII-a.

● În luna septembrie, Ansamblul „Banatul” al Centrului de Cultură și Artă Timiș întreprinde un turneu în Voivodina (Serbia).

Vâlcea

3-4 septembrie – Malaia

Hora satului - ediția a III-a - ziua comunității.

4 septembrie – Poienița-Golești

Fiii satului - ediția a XXXVII-a.

4 septembrie – Stoilești

Ziua Comunei Stoilești.

8 septembrie – Bărbătești

„Brâul de aur” - festival al dansului popular vâlcean - ediția a XXXX-a.

22-23 septembrie – Drăgășani

„Lăutarul” - festival național al cântecului lăutăresc - ediția a VII-a.

24-28 septembrie – Râmnicu Vâlcea - Arhiepiscopia Râmnicului

„Monahism și artă” - expoziție cu lucrări de artă realizate în lăcașurile de cult ale Arhiepiscopiei Râmnicului - ediția a XII-a.

Vrancea

8 septembrie - Nereju

Festivalul de Folclor „La Muchia Bradului” - ediția a VII-a. Participă ansambluri folclorice din comunele: Jitia, Spulber, Nereju, Reghiu, Nistorești și Năruja. Invitat în concert: Ansamblul „Țara Vrancei”.

20 septembrie - Focșani - *Galeriile de Artă*

Expoziție personală de artă plastică Viorica Toporaș.

● În luna septembrie, încep înscrierile, la Școala Populară de Arte, pentru anul școlar 2011-2012; specializări oferite: pictură-grafică, design vestimentar, pian, canto popular, chitară, orgă-acordeon, dans modern.

Ecouri

Acasă la Suhuleț

Sub acest generic, în perioada 1-6 august 2011, s-a desfășurat în satul Suhuleț, comuna Tansa, județul Iași, prima ediție a Taberei de pictură naivă pentru tinerii din localitate.

Tabăra „Acasă la Suhuleț” a fost organizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași, în parteneriat cu Parohia Bisericii „Sfinții Mihail și Gavriil” din Suhuleț, cu sprijinul nemijlocit al doamnei Catinca Popescu, un nume de referință în acest domeniu.

Revenind în satul natal, doamna Catinca Popescu și-a propus să descopere tinere talente care să fie, peste ani, continuatorii artei naive care a consacrat-o. Timp de o săptămână s-au depănat amintiri despre frumusețea acestor locuri și hărnicia oamenilor, dintr-un vechi „sat de pe dealuri”, care au păstrat cu sfințenie tradițiile și obiceiurile locale. Toate acestea s-au regăsit în cele 123 de lucrări realizate de cei 42 de tineri participanți la tabără.

Într-o frumoasă atmosferă a Sfintei Sărbători „Schimbarea la față”, în curtea bisericii, a avut loc vernisajul expoziției în prezența unui numeros public. La reușita acestui eveniment, un rol deosebit l-a avut preotul paroh Iulian Zaltariov care, pe lângă multele

Catina Popescu (Bacău) - Cocoșul

probleme organizatorice, le-a oferit tinerilor o excursie la Mănăstirea Hădâmbu din județul Iași.

La sfârșitul taberei Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași a oferit tinerilor artiști naivi diplome de participare și două diplome de excelență, doamnei Catinca Popescu și preotului paroh Iulian Zaltariov.

Pentru reușita acestei ediții nimic mai convingător nu pot fi decât cuvintele doamnei Catinca Popescu: „Am revenit la mine în sat, unde am descoperit niște copii extraordinari. Nu m-am așteptat la așa o tabără! Vreau să pregătesc o nouă ediție”.

Prof. Adrian ARDELEANU

Director, CJCPCT Iași

Fotografie de Dănuț DUMITRAȘCU

Hencleș pe Valea Hârtibaciului

Despre ospitalitatea românească s-a vorbit în nenumărate rânduri. Noi avem certitudinea că este un fapt real, iar în urma unui schimb de experiență organizat de către instituția noastră s-au convins de aceasta și specialiști și reprezentanți ai unor ansambluri folclorice din Taiwan.

Evenimentul a avut loc în comuna Alțâna, de pe Valea Hartibaciului, în gospodăria familiei Mihaela și Aurel Neamțu, în curtea cărora s-au strâns săteni vârstnici și tineri, alături de primarul Ioan Bucșă și câțiva beneșteni.

După întâmpinarea oaspeților taiwanezi cu pită și sare, cum e datina la români, a urmat o veritabilă demonstrație de artă culinară. Protagonistă a fost Mariana Trifan, care, ajutată de Agnes Frățiciu, a explicat modalitatea în care se prepară desertul local *hencleș*, cu ou sau cu brânză. Este vorba despre un desert specific gastronomiei săsești, dat fiind faptul că și comuna Alțâna a fost un spațiu multietnic, în care au conviețuit români, sași și rromi. Românii au luat obiceiul de la sași și îi spun *hencleș*, din dialectalul săsesc *Hanklich*.

Ingredientele sunt: făină, drojdie, ouă, zahăr, apă, grăsimi animale (unt, untură), sare; ingrediente simple, la îndemâna oricărei

Un moment important la prepararea hencleșului: întinderea aluatului

Hencleșul copt se scoate cu lopata din cuptor

gospodine de la țară, dar importante sunt modul de combinare și îndemânarea în prepararea desertului.

Mai întâi se cerne făina, căci prin cernere se afânează, apoi se face un aluat din făină, la care se adaugă drojdia cu laptele și se frământă cu ouă, grăsime și zahăr.

Se frământă până se omogenizează sau, cum spune o vorbă din bătrâni, până pică apa din grindă, adică până când femeia a obosit și îi curg broboane de sudoare de pe frunte.

Apoi se lasă aluatul să se hodinească, adică să dospească și să crească, gest precedat de unul simbolic, al omului de la țară, care începe și face orice lucru cu gândul la Dumnezeu: femeia face cruce pe aluat și spune: „Să crească și să dospească!”. După ce se lasă la dospit, acoperit, la căldură, aluatul se împarte în părți egale și se întinde, doar de la mijloc spre margini, cu ajutorul unui sucitor, până se acoperă întreaga suprafață a mesei. Aluatul trebuie tras numai într-o direcție, de aceea se merge de jur-împrejurul mesei. Dovada că aluatul a fost destul frământat e și faptul se întinde greu, deci e bine lucrat și conține suficientă grăsime, altfel alunecă.

Urmează apoi o operațiune pentru care este nevoie de două gospodine: una toarnă ou bătut și ulei încins, iar alta trebuie să fie foarte îndemânică și să răspândească rapid compoziția fierbinte

peste aluat, să presare făină și praf de copt. Oul și uleiul încins nu pot fi amestecate de la început, căci ar rezulta în papară. Compoziția se înțeapă cu o furculiță, din loc, în loc, ca se omogenizeze cât mai bine; după aceasta se taie bucăți de dimensiune potrivită pentru a fi puse pe lopată, se presară lopata cu făină și se pune câte o bucată în cuptor, pe vatră, iar apoi se închide ușa cuptorului. Hencleșul se coace odată cu pâinea, căci nu se ard lemne degeaba, iar momentul prielnic pentru hencleș e acela când pâinea e pe jumătate coaptă.

Hencleșul se lasă la copt 15-20 minute, după care se presară cu zahăr și se servește cald, tăiat în formă de triunghiuri.

Gazdele noastre din Alțâna ne-au mărturisit că pregătesc hencleș cam de două ori pe lună, pentru familie, pentru prieteni sau pentru copii, să ducă la Sibiu.

Este o muncă ce începe dis-de-dimineată, la ora patru, iar marea mulțumire este dată de plăcerea celor care mănâncă hencleșul, căci, spune gazda, importantă nu e doar rețeta, ci și dragostea pusă în mâncare.

Deși gestul de a pregăti și coace hencleș în lumea satului e unul firesc și aparent simplu, acesta denotă un fapt foarte important, și anume acceptarea comunităților conlocuitoare și rezonarea cu alte forme de cultură și civilizație.

Text și foto de **Gabriela NEGRU**
Referent, CJCPCT „Cindrelul-Junii“ Sibiu

O expoziție în care se oglindește marea

Asociația „Amfora” a revenit în București cu o nouă expoziție de pictură și grafică, intitulată „Amfora” - artiștii de la malul mării”, eveniment omolog cu cel din luna mai a acestui an; „artiștii de la malul mării” au deschis vara cu o expoziție de pictură ce duce cu gândul la vacanță, iar acum o închid, aceasta fiind o ultimă șansă pentru nostalgici sau admiratori să privească marea.

Sub îndrumarea „Om liber, tu vei iubi întotdeauna marea”, citată din Charles Baudelaire, o parte dintre pictorii „amforiști” au vernisat

expoziția în care vedete au fost litoralul și împrejurările sale, în data de 1 august 2011 (deschisă până în data de 25 august), la Galeria Artelor, din cadrul Cercului Militar Național București.

Vasilica Pop, președintele asociației, a luat prima cuvântul în fața publicului, alcătuit din artiștii de pe simeze, ofițeri de marină, oameni de presă și alți invitați, urmată de conf. dr. Doina Păuleanu, directorul Muzeului de Artă Constanța, ultima, realizând o amplă prezentare a expoziției, a artiștilor și a temei abordate de aceștia, a adus în discuție cromatica pânzelor, compoziția și alte asemenea aspecte.

Vernisajul a fost onorat cu prezența de următorii artiști: Paul Teodorescu, Radu Horobăț, Vasilica Pop, Marian Sârbu, Niculina Vizireanu, Rareș Alexandrescu, Niculina Dobre, Chirică Ivanof, Liviu Baițel, Cosmin Ciocan, Marian Dumitrescu, Iuliana Rusu, Vasile Munteanu, Marcel Tudor, Mihail Cojocaru, Alexandrina Macarov, Gheorghe Caraiman, Corneliu Nazarevsky.

Câțiva dintre pictorii enumerați mai sus au participat și la evenimentele organizate de Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, și anume Iuliana Rusu și Gheorghe Caraiman, prima în calitate de artist naiv, iar cel de-al doilea de iconar, iar numele Niculinei Vizireanu este consemnat în galeria pictorilor naivi din enciclopedia „50 de ani de Artă Naivă în România”, a lui Costel Iftinchi, în expoziție apărând în calitate de grafician.

Tonurile de albastru și alb, fauna și flora maritimă, pescarii și bărcile, pescărușii, cerul azuriu, nisipul sidefat și amprentele tălpilor goale, cherhanalele și casele albe, marea înspumată, faleza sau briza... Iată câteva indicii a ceea ce a adunat evenimentul sub umbrela sa și a încadrat în ramă spre contemplare și meditație.

Expoziția cu repetiție a Asociației „Amfora” dovedește aprecierea de care se bucură din partea publicului, specialist sau nespecialist, dar și sursa inepuizabilă de inspirație pe care o reprezintă marea și litoralul pentru artiști, care se străduiesc s-o redea sălbatică și nestăpânită cum e sau s-o îmblânzească, îngrădind-o pe o pânză, pentru ochii tuturor.

De la malul mării, până în Capitală, asociația Amfora s-a gândit să ne aducă marea mai aproape, cu atmosfera sa ametoare și liniștitoare în același timp, un gând potrivit pentru sezonul în care ne aflăm și purtător al unui singur mesaj: Vacanța cu trenul din... Constanța!

Ioana Mădălina MUNTEANU

Referent, CNCPCT

Confesiuni

Artistele naive Nermin Hogeia și Maria Goșoiu

Pentru acest număr al *Buletinului Informativ* am ales, dintre pictorii participanți la Tabăra de artă naivă - Zimnicea, 2010, nu un „naiv”, ci două „naive” din Constanța.

Nermin Hogeia.: *Mă cheamă Hogeia Nermin, vin din Constanța... Ce să vă spun, în afară de faptul că am fost foarte bucuroasă de această invitație...*

M-am născut tocmai în 1945, deci nu sunt nici copil, dar iubesc arta foarte mult.

Dănuț Dumitrașcu: *Spuneți-ne cum ați început dumneavoastră să pictați?*

N.H.: *Eu am lucrat la CFR și toată viața mea mi-am zis: „Când oi ieși la pensie, vreau să pictez!”.*

Și m-a ajutat Dumnezeu, că CFR-ul m-a scos la pensie la 50 de ani și am putut să m-apuc de pictură, visul meu de-o viață; și soțul m-a înțeles, m-a impulsionat chiar, m-a înscris la cursuri și așa am început să-mi îndeplinesc visul.

Îmi place arta, îmi plăcea din copilărie, cum găseam puțin loc liber și găseam un creion, imediat mă apucam să desenez

Artista naivă Nermin Hogeia (Constanța), în tabăra de la Zimnicea

absolut tot; mama se mai supăra pe mine, dar nu m-a bătut niciodată că-i mâzgălesc toate.

Cam în felul ăsta am început.

După ce m-am inițiat cât de cât, bineînțeles nu mă mai puteam opri, adică, din moment ce ți-e drag, zi și noapte ți-ar plăcea numai și numai să pictezi.

Ce pot să spun?

M-a ajutat și Dumnezeu, am avut colegi buni, căroră probabil le-a plăcut ce fac eu și așa, zi de zi, tot timpul ocupându-mă, am ajuns și în tabăra de aici.

D.D.: *Doamnă, ați făcut niște cursuri vreodată de...*

N.H.: *Da, am făcut cursuri, dar eu le-am făcut la Alanya, în Turcia, pentru că acolo ne-am stabilit după ce am ieșit la pensie, și am urmat cursurile acolo. Acolo am început și să pictez, dar... Am început să pictez în 2000.*

Nu sunt foarte veche, deci mă pot considera naivă din toate punctele de vedere.

Sunt născută la Constanța, n-am trăit la țară și nu prea am idee despre ceea ce înseamnă satul cu animalele. Dar, am vrut să expun cam ce mi-ar plăcea mie.

Eu întotdeauna sunt venită în vacanță în cadrul mai rustic, la țară, să zic așa; și, pentru că timpurile au trecut și satul nu mai seamănă cu ce-a fost odată, chiar am făcut un colț de casă de vacanță la sat, renovată după noile norme și cam așa vreau să mă prezint în această expoziție și tabără.

D.D.: *Sunteți obișnuită cu apa de mare. Cum este aici, la Zimnicea?*

N.H.: *E excepțional! Aerul, natura... Aseară am făcut puțină plimbare, în jur, la „Dunărica”.*

Natura este minunată și, dacă, atât cât te pricepi, reușești s-o redai cât de cât pe pânză... Cu toate că niciodată nu ne putem compara cu Cel de Sus, să putem noi picta exact minunile naturii, dar atât cât ne pricepem... Ne place să redăm așa sau să luăm cu noi o câte un colț de natură și în casă, să ducem și în altă parte, dacă se poate, în alte zone, în alte țări.

Eu, de exemplu, în Olanda am lucrări, în Anglia am o lucrare, o casă țărănească tot așa, din Kalnya (că noi am avut tabere la Kalnya), în Turcia am lucrări.

Deci caut să, cum să zic eu?, să duc peste tot specificul României și al zonelor, că sunt toate diferite și oriunde găsești ceva frumos de pictat.

V-am zis, din 2000 am început, în 2006 am revenit în Constanța, a murit soțul meu și n-am mai rămas singură în Turcia.

De atunci sunt cu „Amfora”, la galeriile „Amfora” totdeauna.

Deci la Dunăre ne place, nu ne simțim străini!

D.D.: *Și la Kalnya chiar e frumos!*

N.H.: *Da! Este frumos! Acolo ai tot timpul ce picta.*

Ooo... S-a retras Dunărea! La anul când te mai duci, cauți pietroaiele care au rămas afară anul trecut. A crescut Dunărea și le-a acoperit. Deci, alte peisaje, altă atmosferă.

D.D.: Mereu e altceva.

N.H.: Da, mereu e schimbat.

* * *

Maria Goșoiu: Mă numesc Maria Monica Goșoiu, lucrez pictură de foarte mulți ani, o fac cu foarte multă pasiune, am trecut prin toate etapele, aș putea zice eu așa, ale picturii.

M-am apropiat foarte mult, în ultima perioadă, de pictura naivă. Îmi dă satisfacții prin faptul că mă pot exprima în culori mult mai calde, ca o compensare, zic eu așa, a anumitor perioade ale existenței mele; lucrez cu copiii în momentul de față, conduc un cerc de pictură, într-o casă de cultură.

Am avut numeroase expoziții și prin țară, și peste hotare, am primit numeroase premii, diplome, am apărut și în cărți de specialitate.

Atunci când am expoziții, sunt foarte bucuroasă că pot să prezint oamenilor frumosul și sunt fericită când îi place cuiva lucrarea mea și vrea să intre în posesia ei, deci o notă în plus și o mândrie a mea, că acea lucrare va fi admirată și de alții, deci aceea este satisfacția mea.

Dănuț Dumitrașcu: Doamna Goșoiu, vreau să vă întreb: care a fost prima lucrare de artă naivă pe care ați pictat-o? Vă mai aduceți aminte când și cum?

M.G.: Da. Prima mea lucrare de artă naivă a fost lucrată prin anii '80-'82, să zic așa.

Într-un sat oltenesc de munte, de unde este soțul meu, o turmă de mioare cu ciobanii. Acea turmă era urcată sus, în munte, și m-a impresionat ritualul. Atunci m-am hotărât să transpun acea imagine pe pânză, cu care am și intrat într-un concurs și a fost apreciată și, ca urmare, nu-mi mai aparține în

ziua de astăzi, pentru că a plăcut.

Eu am făcut școala și la secția de sculptură; am făcut ornare foarte mult, n-am făcut sculptură în lemn.

Lucrări de-ale mele au constituit decorul în multe săli de spectacole și, tot la fel, pentru că am fost foarte darnică, nu am reușit să mai am ceva la mine acasă.

Iar de pictură naivă mă ocup de mulți ani; am participat la Alba Iulia, alături de actualii colegi, la numeroase expoziții, expoziții și de icoane, și de artă naivă, la tabere de creație, și atunci am avut foarte, foarte multe de învățat de la

ei, pentru că, în perioada aceea, pur și simplu m-am perfecționat privind cum lucrau ei și cum lucram eu.

Eu am plecat de la pictură clasică, deci ceea ce am făcut în școală a fost cu totul altceva, iar după aceea am trecut la pictură naivă.

D.D.: Câteva cuvinte despre tabăra asta: cum v-a inspirat, cum v-ați simțit?

M.G.: Tabăra... Invitația în tabără a fost foarte bine primită și dorința de lucru... M-a impresionat locul, că este plăcut, verdeață, aer curat și o stare de lucru antrenantă, ceea ce e foarte important.

Acceptăm chiar și părerile unora dintre colegi, critica unora, pentru că este foarte binevenită și o critică, și numai așa se poate învăța, zic eu.

Constanțeanca Maria Goșoiu,
participantă la Tabăra de Artă Naivă
de la „Dunărica”

Iar aici am încercat să reprezint „La cireșe”, asta este reprezentarea mea, puțin sub formă de poveste, pentru că această cireșă imensă îi atrage pe toți și ei se străduiesc să intre în posesia ei, care mai de care. Cealaltă e personificată într-un dans pe o punte, gura satului care e prezentă după garduri. Deci am plecat de la cireșele mici și le-am adus la această dimensiune, tocmai pentru a le scoate din anonimat, a le da valoare.

D.D.: *Pictura naivă ar trebui să aibă o poveste, nu?*

M.G.: *Da, așa consider eu.*

Cealaltă lucrare este tot o poveste... Nu. Nu o poveste, dar așa mi-am imaginat eu că poate fi interpretată: o cadână ținută în palmă, iubită (râde), căreia i s-a oferit un cămin plin de flori, speranța de a avea o stea călăuzitoare oferită de lampa lui Aladin, dedesubt un covoraș și papucii, papucii în așteptarea dragostei, că așa e la turci, așa-i Nermin? (râde). Și culori cât mai vesele, pentru că în portul turc culorile sunt foarte vii.

N.H.: *Uite că te-am inspirat eu la asta.*

M.G.: *Da, m-a inspirat colega (râde).*

A transcris

Ioana Mădălina MUNTEANU

Referent, CNCPCT

Fotografii de Rodica DINACHE